

Владислав Іванович ТЕРЕМЕЦЬКИЙ,

доктор юридичних наук, професор

(Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, м. Київ)

СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРАВОВА ПРИРОДА ТА ОСОБЛИВОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті здійснено комплексне дослідження правової природи, структури, функцій та особливостей здійснення судового контролю на стадії досудового розслідування в кримінальному процесі України. Автор акцентує увагу на тому, що судовий контроль є невід'ємним елементом механізму забезпечення прав і свобод людини, а також необхідною умовою реалізації принципу верховенства права на досудовій стадії кримінального провадження. Обґрунтовано, що судовий контроль є самостійною функцією судової влади, яка не зводиться до правосуддя у традиційному розумінні й не тотожна іншим формам процесуального контролю, таким як прокурорський нагляд або внутрішньовідомчий контроль.

Проаналізовано роль слідчого судді як ключового суб'єкта, уповноваженого на здійснення судового контролю в досудовому провадженні. Визначено ознаки судового контролю, зокрема: превентивний характер, нормативна визначеність, спрямованість на захист фундаментальних прав, обов'язковість відповідних рішень, а також процесуальна самостійність суду. Підкреслено, що рішення, ухвалені слідчим суддею на цій стадії, здебільшого спрямовані на оцінку законності рішень, дій або бездіяльності органів досудового розслідування, а не на встановлення вини чи оцінку доказів по суті. У зв'язку з цим судовий контроль виконує не каральну, а гарантійну функцію, спрямовану на запобігання свавіллю з боку сторони обвинувачення.

Окрема увага приділена аналізу механізмів забезпечення судового контролю за умов воєнного стану, що діє на території України. Доведено, що навіть у надзвичайних умовах держава зобов'язана забезпечувати мінімальні процесуальні гарантії, зокрема щодо права на свободу, недоторканність, захист від необґрунтованого затримання. У статті також досліджено

співвідношення судового контролю з міжнародними стандартами, закріпленими в практиці Європейського суду з прав людини, та виокремлено необхідність подальшої адаптації національного кримінального процесуального законодавства до відповідних стандартів.

На підставі проведеного аналізу сформульовано пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства, зокрема шляхом конкретизації підстав та меж здійснення судового контролю, забезпечення рівноваги між потребами слідства і захистом прав особи, а також посилення гарантій незалежності слідчого судді.

Ключові слова: *судовий контроль, досудове розслідування, слідчий суддя, слідчі (розшукові) дії, кримінальне провадження, права та свободи людини, процесуальні гарантії, функції судової влади, верховенство права, судові рішення, ЄСПЛ.*

Постановка проблеми. Відповідно до ст. 3 Конституції України права та свободи людини визначають зміст та спрямованість діяльності держави¹. У зв'язку з цим утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Це положення проходить наскрізно через усі сфери функціонування державної влади, зокрема в тих суспільних відносинах, де дотримання прав і свобод людини є особливо вразливим. До таких відносин належить стадія кримінального провадження, в межах якої правоохоронні органи здійснюють збирання, дослідження, оцінку, перевірку та використання доказів з метою попередження, запобігання та розкриття злочинів, а також створення умов для встановлення об'єктивної істини, забезпечення правильного застосування закону і ухвалення правозастосовного акта.

Ця стадія, легітимована в рамках кримінального процесу як стадія досудового розслідування. Вона починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і завершується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності чи клопотання про закриття кримінального провадження². Зазначені нормативні приписи узгоджуються зі змістом ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод³ (далі – Конвенція), яка серед інших інструментів захисту права особи на справедливий суд передбачає функцію судового контролю на всіх стадіях кримінального провадження, включно з досудовим розслідуванням.

В умовах, коли українське суспільство зосереджено на досягненні

¹ Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80?lang=en#Text>

² Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

³ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

євроінтеграційної мети в усіх сферах життя, українська державність зазнає агресивного зовнішньополітичного тиску з боку Російської Федерації, питання дотримання прав учасників кримінального провадження набуває актуальності. Це зумовлює необхідність дослідження особливостей судового контролю на стадії досудового розслідування з урахуванням сучасних реалій.

Стан дослідження проблеми. Особливості здійснення судового контролю під час досудового розслідування досліджувалися різними науковцями переважно у розрізі окремих складових цього поняття та відповідних проявів зазначеного явища. Зокрема, існують наукові праці, в яких на основі аналізу законодавства і правозастосовної практики країн англоамериканської та континентальної правових систем проаналізовано три види судового контролю в зарубіжних кримінально-процесуальних кодексах: змагальний, інквізиційний та змішаний¹. Також у цьому дослідженні зроблено висновок, що модель судового контролю в Україні на стадії досудового розслідування належить до змішаної моделі, оскільки її визначальною ознакою є неупередженість слідчого судді, який гарантує дотримання прав і законних інтересів учасників досудового провадження.

Під час підготовки цієї статті її автор спирався на наукові напрацювання вчених, у яких більш детально розглядалися такі питання, як: поняття, сутність і значення судового контролю на стадії досудового розслідування^{2,3}; організаційно-правові засади здійснення контролю в діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України⁴; межі судового контролю при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій, пов'язаних із використанням технічних засобів⁵; загальні засади судового контролю як засобу забезпечення законності в досудовому провадженні⁶; здійснення судового контролю у випадку застосування тимчасового тримання під вартою як запобіжного заходу; особливості здійснення судового контролю під час досудового розслідування та його обмеження в

¹ Теремецький В. І. Досудове розслідування: зарубіжний досвід та практика застосування в Україні. Журнал східноєвропейського права. 2019. № 69. С. 20–29. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3554989>. URL: <https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2019/11/teremetsky.pdf>

² Кисленко Д. П., Кузьмічов Я. В. Поняття та сутність судового контролю під час досудового розслідування. *Юридична наука*. 2015. № 7. С. 176–184.

³ Головка Б. Ю. Поняття та значення судового контролю на етапі досудового розслідування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2024. № 68. С. 83–85. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-1745.2024.68.17>

⁴ Романов М. Ю. Організаційно-правові засади судового контролю, прокурорського нагляду та взаємодії з громадськістю в діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України. *Право і суспільство*. 2021. № 5. С. 224–231. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.5.30>

⁵ Лісовий О. О. Межі судового контролю під час проведення НСРД, пов'язаних із використанням технічних засобів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 3. С. 323–328. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-3/82>

⁶ Пеший Д. А. Судовий контроль як засіб забезпечення законності в досудовому кримінальному провадженні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014. № 10-1, Т. 2. С. 135–138.

умовах воєнного стану¹; 2; 3.

Наукові праці вищезгаданих учених, які були проаналізовані під час підготовки цієї статті, сприяли поглибленню розуміння правової природи судового контролю на стадії досудового розслідування, а також дозволили виявити й охарактеризувати його особливості, зокрема в умовах воєнного стану.

Метою статті є комплексне дослідження правової природи судового контролю на стадії досудового розслідування в кримінальному процесі України, з'ясування його основних функцій, ознак і відмежування від суміжних правових інститутів, а також аналіз особливостей здійснення судового контролю в умовах воєнного стану з урахуванням міжнародних стандартів захисту прав людини.

Для досягнення поставленої мети в статті визначено такі завдання: сформулювати визначення поняття судового контролю під час досудового розслідування та визначити його основні ознаки; здійснити відмежування функції судового контролю від функції правосуддя; провести порівняльний аналіз судового контролю та інших видів контролю в межах досудового розслідування, включно з прокурорським наглядом; охарактеризувати зміст судового контролю та проаналізувати особливості здійснення окремих його складових (зокрема у разі застосування запобіжних заходів і проведення негласних слідчих дій); дослідити специфіку реалізації судового контролю в умовах воєнного стану та з урахуванням міжнародних стандартів захисту прав людини.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, положення ст. 129-1 Конституції України⁴ наділяють суди, окрім функції здійснення правосуддя, також функцією судового контролю, яка передбачає контроль за виконанням судового рішення. Крім цього, ч. 2 ст. 3 Конституції України визначає зміст і спрямованість діяльності держави через дотримання і гарантію нею прав і свобод людини. Оскільки судова влада є однією з форм прояву публічної правосуб'єктності держави, то в межах її діяльності має бути забезпечено контроль за дотриманням прав і свобод людини та їх гарантії суб'єктами, які здійснюють кримінальне провадження ще до розгляду справи судом, тобто на стадії досудового провадження, яке реалізується правоохоронними органами від імені держави. КПК України⁵

¹ Чорна О. В. Судовий контроль в умовах воєнного стану: чи назріли зміни до кримінального процесуального закону? *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 6. С. 260–266. DOI: <https://doi.org/10.32782/39221419>

² Абламська В. В. Законодавчі новели щодо здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану. *Право і безпека*. 2022. № 2(85). С. 140–148. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.2.13>

³ Фомін С. Доповідь. Процесуальні аспекти: проблемні питання досудового розслідування та судового провадження в умовах воєнного стану: друга онлайн-конференція. *Верховний суд: сайт*. 20.05.2022. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/aktyal_pytan1_kks/2024_06_11_konferencia_voen_stan

⁴ Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80?lang=en#Text>

⁵ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

деталізує цю форму судового контролю, зокрема у положеннях ст. 206, де йдеться про визначення загальних обов'язків судді щодо захисту прав людини.

Аналіз змісту п. 3 ст. 5 Конвенції¹ свідчить про безпосередню легітимацію судового контролю за забезпеченням захисту прав особи у разі її первинного затримання та взяття під варту. Водночас у ст. 1 Конвенції закріплено обов'язок держав-членів забезпечити кожній особі права і свободи, передбачені Конвенцією, серед яких – право на життя, заборона катування, свобода та особиста недоторканність, право на справедливий суд тощо.

В умовах, коли щодо особи вживаються заходи правоохоронними органами в межах досудового розслідування, вона перебуває у вкрай вразливому становищі з огляду на високу ймовірність порушення зазначеного комплексу прав і свобод, що створює передумови для необхідності вжиття заходів з боку публічної адміністрації з метою подолання таких ризиків.

З огляду на поділ державної влади на три гілки, найбільш неупередженою, об'єктивною та такою, що формує баланс у реалізації повноважень різних гілок влади, є судова влада, яка покликана забезпечити контроль за діяльністю правоохоронних органів, оскільки останні представляють виконавчу складову публічної адміністрації.

В.Я. Марчак² у своїй публікації, присвяченій сутності судового контролю на стадії досудового розслідування, висловлює такі твердження:

1) впровадження цього виду контролю спрямоване на забезпечення дотримання прав, свобод та інтересів людини державою в особі правоохоронних органів;

2) суб'єктом його здійснення є суд;

3) наслідками такої діяльності є відновлення порушених прав, превентивне забезпечення прав, свобод та інтересів, а також вплив на зміст діяльності правоохоронних органів у кримінальному провадженні.

О.В. Капліна³ розглядає судовий контроль як окремий напрям діяльності суду, до характерних ознак якого належать: здійснення на стадії досудового розслідування; здійснення судового контролю слідчим суддею; спрямованість змісту контролю на дотримання прав, свобод та інтересів людини; охоплення сферою контролю суспільних відносин, пов'язаних із проведенням процесуальних дій та прийняттям процесуальних рішень, зокрема щодо проведення слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій. Значення цього виду контролю полягає, з одного боку, у забезпеченні невідкладного судового захисту прав, свобод та інтересів

¹ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

² Марчак В.Я. Судовий контроль за дотриманням прав людини згідно з кримінальним процесуальним законодавством України. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 145–146.

³ Судовий контроль під час досудового розслідування у кримінальному провадженні: навч. посібн. для підготовки до заліку / О. В. Капліна та ін. Харків: Право, 2016. С. 3–4.

учасників кримінального провадження, а з іншого – у створенні належних умов для реалізації принципу змагальності під час досудового розслідування.

Д. М. Мірковець¹ визначає судовий контроль під час досудового розслідування як попередній судовий контроль, характерними ознаками якого є: превентивний, попереджувальний, запобіжний вплив на процесуальні відносини, дії, рішення в межах цієї стадії кримінального процесу; суб'єктом такого впливу є слідчий суддя як незацікавлена у результатах досудового розслідування та неупереджена уповноважена особа; в рамках зазначених процесуальних відносин, дій, рішень гіпотетично можуть обмежуватись права осіб, які є учасниками досудового розслідування (застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій); він не обмежує процесуальну самостійність посадових осіб правоохоронних органів і не є втручанням в неї; процесуальною формою цієї діяльності слідчого судді є його ухвала як акт правозастосування, яка впливає відповідним чином на процесуальні відносини. При цьому змістом такої діяльності є перевірка законності, обґрунтованості, підтвердження або спростування юридичного значення рішень і дій органу досудового розслідування. Метою, якої досягає зазначена діяльність слідчого судді, є забезпечення законності, стабільності та передбачуваності досудового розслідування в контексті застосування заходів, що обмежують права осіб-учасників кримінального провадження.

У наведеному підході простежуються певні неточності. Зокрема, слід вказати на те, що до предмета судового контролю одночасно включаються процесуальні відносини, дії та рішення, у той час як фактично доцільно розглядати процесуальні відносини як самостійний об'єкт судового контролю, а дії та рішення – як зміст відповідних відносин, що відображає форму поведінки уповноважених правоохоронних органів.

Щодо обмеження прав, свобод та інтересів учасників досудового розслідування, слід зазначити, що підставою для здійснення судового контролю є не стільки факт обмеження, скільки наявність загрози його виникнення внаслідок поведінки правоохоронного органу, яка не відповідає приписам чинного законодавства та міжнародним стандартам захисту прав людини.

Характеристика судового контролю через використання термінів «превентивний», «попереджувальний» і «запобіжний» для визначення ознак впливу його на процесуальні відносини фактично підкреслює його функціональну спрямованість – запобігання неправомірному обмеженню або порушенню прав та свобод особи під час досудового провадження.

Що стосується визначення судового контролю як попереднього, то йдеться, насамперед, про необхідність попереднього отримання правоохоронним органом дозволу слідчого судді на обмеження прав, свобод

¹ Мірковець Д. М. Попередній судовий контроль як гарантія законності досудового розслідування та засіб забезпечення прав осіб. *Юридична наука*. 2015. № 2(104). С. 392, 401. DOI: <https://doi.org/10.32844/2222-5374-2020-104-2.44>.

та інтересів особи шляхом проведення певних процесуальних заходів або вчинення процесуальних дій.

Такий підхід цілком узгоджується зі змістом статей 132 (забезпечення кримінального провадження), 246 (проведення негласних слідчих (розшукових) дій), 297-1 (проведення спеціального досудового розслідування), 584 застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою для забезпечення видачі особи (екстрадиційний арешт) Кримінального процесуального кодексу України, які передбачають дозвільний характер обмеження прав.

Натомість норми, закріплені у статтях 81 (вирішення питання про відвід), 100 (вирішення долі доказів і документів), 206 (обов'язки щодо захисту прав людини), 225 (допит свідка, потерпілого, а також особи, щодо якої уповноваженим органом прийнято рішення про обмін як військовополоненого), 290 (встановлення строку ознайомлення з матеріалами кримінального провадження), 307 (прийняття рішення слідчим суддею за результатами розгляду скарги на рішення, дію чи бездіяльність слідчого, дізнавача чи прокурора) КПК України, не передбачають дозвільної функції суду щодо попереднього обмеження прав учасників кримінального провадження.

Відповідно, за таких обставин характер попереднього судового контролю щодо вказаних процесуальних ситуацій не простежується.

Є. М. Войтович¹ визначає судовий контроль як безпосередню перевірку слідчим суддею ознак законності та обґрунтованості рішень, дій або бездіяльності сторони обвинувачення та інших правоохоронних органів у кримінальному провадженні на будь-якій його стадії. При цьому дослідник звертає увагу на виокремлення досудового контролю, який здійснюється поза межами досудового розслідування, зокрема у випадках, коли слідчий суддя зобов'язаний перевірити законність тримання особи під вартою та звільнити її у разі виявлення ознак порушення її прав і свобод.

З викладеного випливає винятковий характер судового контролю як засобу забезпечення прав і свобод особи на стадії досудового розслідування, а також його особлива роль на будь-якій стадії кримінального провадження, коли мова йде про надзвичайну вразливість правового становища особи, щодо якої застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

У зв'язку з цим Є. М. Войтович² пропонує поширити судовий контроль у межах повноважень слідчого судді на інші стадії кримінального провадження стосовно застосування інших запобіжних заходів, що, з огляду на правове становище слідчого судді як суб'єкта судового контролю, заслуговує на підтримку.

Б. Ю. Головка³, досліджуючи поняття та значення судового контролю

¹ Войтович Є. М. Проблемні питання судового контролю в кримінальному процесі України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2021. Вип. 63. С. 286–287. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.63.49>

² Там само. С. 287.

³ Головка Б. Ю. Поняття та значення судового контролю на етапі досудового розслідування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2024. № 68. С. 85. DOI:

на стадії досудового розслідування, визначив його як ключовий елемент у механізмі забезпечення справедливості та захисту прав осіб, який виконує функцію забезпечення законності та об'єктивності дій органів досудового розслідування. Серед ознак цього правового інституту автор виокремлює такі: спрямованість на захист прав, свобод та інтересів учасників кримінального провадження; здійснення судового контролю в межах кримінально-процесуальних норм, які визначають повноваження слідчого судді; системний і універсальний характер цього інституту.

Щодо визначення функції судового контролю у співвідношенні з функцією правосуддя в контексті реалізації повноважень судової влади, у науковій літературі існують діаметрально протилежні підходи. Зокрема, Д. П. Кисленко і Я. В. Кузьмічов¹ розглядають функцію правосуддя та функцію судового контролю як два різні напрями прояву правосуб'єктності судової влади. О. А. Солдатенко і О. В. Бойко² вважають, що функція судового контролю є складовою частиною правосуддя на стадії досудового розслідування, що підтверджується положеннями ст. 5 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»³, відповідно до якої правосуддя в Україні здійснюється виключно судами та згідно з визначеними законом процедурами судочинства.

Оригінальною є аргументація, відповідно до якої включення судового контролю до змісту правосуддя обґрунтовується співвідношенням правового статусу слідчого судді, прокурора та начальника слідчого підрозділу. Зокрема, останні два суб'єкти фактично виконують функції контролю, спрямованість діяльності яких під час досудового розслідування опосередковується виконанням обов'язку щодо викриття винної особи (здійснення функції кримінального переслідування). Водночас слідчий суддя вже на цій стадії (несудовій) кримінального провадження покликаний забезпечити вирішення судом завдань, пов'язаних з притягненням особи до кримінальної відповідальності, а також створити умови для досягнення належної рівноваги, за якої сторона обвинувачення не матиме гіпотетичних переваг перед стороною захисту на шляху доведення винуватості у вчиненні кримінального правопорушення.

Отже, суд виконує роль арбітра вже на стадії досудового розслідування, забезпечуючи змагальність процесу на цій стадії кримінального провадження. Це міркування цілком сприймається як обґрунтування включення судового контролю до змісту функції правосуддя, яка реалізується у такій формі в межах досудового розслідування⁴.

<https://doi.org/10.32782/2307-1745.2024.68.17>

¹ Кисленко Д. П., Кузьмічов Я. В. Поняття та сутність судового контролю під час досудового розслідування. *Юридична наука*. 2015. № 7. С. 177.

² Солдатенко О. А., Бойко О. В. Судовий контроль на стадії досудового розслідування. *Процесуальне та техніко-криміналістичне забезпечення досудового розслідування*: зб. тез доп. всеукр. наук.-практ. конф. Харків, 2019. С. 285.

³ Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 04.10.2024).

⁴ Пеший Д. А. Судовий контроль як засіб забезпечення законності в досудовому кримінальному провадженні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014.

Зазначена аргументація дещо безпідставно включає судовий контроль до змісту правосуддя як виду діяльності суду. Такий висновок можна зробити на основі порівняння відповідних положень Конституції України та КПК України. Зокрема, згідно зі ст. 124 Конституції України¹ правосуддя є процедурою розгляду судом справ відповідної категорії (юридичний спір, кримінальне обвинувачення тощо).

Таку точку зору підтримує В. М. Лаговський², який визначає правосуддя як функцію державної влади, що має такі ознаки: розгляд і вирішення справ відповідної категорії; здійснення виключно судами; дотримання особливого процесуального порядку; визначення правосуддя як основної функції судів загальної юрисдикції; включення до його змісту додаткових функцій (правозастосовної, нормотворчої, правозахисної, представницької). Більше того, В. Т. Комзюк³ висловлює слушну думку щодо необхідності оптимізації нормативного регулювання правосуддя та основних засад судочинства в розділі VIII Конституції України, який містить положення не лише щодо правосуддя, а й щодо інших взаємопов'язаних категорій в рамках здійснення судочинства у відповідній справі.

Саме тому у розділі VIII Конституції України міститься ст. 129-1, яка визначає контроль за виконанням судового рішення як один із видів судового контролю. Отже, судовий контроль під час досудового розслідування також є видом судового контролю як однієї з функцій судової влади поряд із правосуддям. Наведені дискусійні міркування цілком слушно можуть стати основою для визначення сутності судового контролю на законодавчому рівні та його відмежування від функції правосуддя у кримінальному провадженні.

Окремого розгляду набуло питання співвідношення понять «судовий контроль», «прокурорський нагляд» та «відомчий контроль керівника слідчого підрозділу». Зазначені категорії О. П. Трохлюк⁴ розглядає в контексті створення ефективного механізму для реалізації вимог забезпечення доведеності вини, що узгоджується з наведеними вище положеннями щодо сутності функції судового контролю як складової правосуддя. При цьому відмінною рисою судового контролю порівняно з іншими видами контролю вчений визначає те, що слідчий суддя, на відміну від посадової особи правоохоронного органу, виконує одну зі складових функцій правосуддя.

М. В. Калатур⁵ детально дослідив сутність нагляду та контролю як у

№ 10-1, Т. 2. С. 137.

¹ Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80?lang=en#Text>

² Лаговський В. М. Правосуддя як основна функція судів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2014. Випуск 29. Частина 2. Том 3. С. 20.

³ Комзюк В. Т. Щодо нормативного визначення поняття і сутності правосуддя. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 1. С. 90–92. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.14>

⁴ Трохлюк О. Судовий контроль як механізм забезпечення доведення винуватості на стадії досудового розслідування. *National Law Journal: Theory and Practice*. 2016. № 5(21). С. 197.

⁵ Калатур М. Особливості здійснення контролю й нагляду за діяльністю слідчих органів. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 10. С. 113–116. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663->

загально-правовому розумінні, так і в контексті досудового розслідування в структурі кримінального провадження. Спільною ознакою обох явищ є забезпечення законності діями слідчих підрозділів правоохоронних органів. Крім того, С. В. Смаглюк¹ прокурорський нагляд та судовий контроль позиціонує як основні засоби забезпечення законності, зокрема під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, що характеризуються специфічними способами та формами здійснення.

Водночас нагляд здійснюється прокуратурою, тоді як контроль здійснюється низкою суб'єктів, серед яких слідчий суддя під час досудового розслідування. Функціональна спрямованість нагляду обумовлена процесуальною метою участі прокурора в кримінальному провадженні – підтримання державного обвинувачення в суді, тобто простежується як первісна, так і супутня мета цієї діяльності, де першою є підтримання державного обвинувачення в суді, а другою – забезпечення законності органами досудового розслідування.

Судовий контроль диференціюється у співвідношенні з громадським і відомчим контролем, з урахуванням його місця в структурі кримінального провадження: під час досудового розслідування, інших стадій кримінального провадження, а також у межах виконання судового рішення. Відомчий контроль, зі свого боку, поділяється на організаційний (адміністративний) та процесуальний.

Наведене дає підстави підтримати запропоновані зміни до КПК України, зокрема щодо застосування термінів «нагляд», «контроль» та «судовий контроль» під час досудового розслідування. Такий підхід узгоджується з основними складовими змісту права на справедливий суд, визначеного у ст. 6 Конвенції, особливо щодо юридичної визначеності в регулюванні відповідних суспільних відносин, які впливають на розглянуту стадію кримінального провадження.

З іншого боку, М. Ю. Романов² здійснив порівняльний аналіз зазначених форм забезпечення законності досудового розслідування (нагляду, судового контролю та громадського контролю) з урахуванням конструювання взаємодії дізнавача з прокурором, слідчим суддею та громадськістю відповідно. У цьому контексті взаємодія дізнавача зі слідчим суддею спрямована на недопущення порушення прав і свобод людини у кримінальному провадженні та забезпечення реалізації слідчим суддею визначених чинним законодавством повноважень щодо прийняття рішень про обмеження прав і свобод людини та розгляду скарг на дії дізнавача як уповноваженого суб'єкта, що здійснює досудове розслідування кримінальних проступків. Отже, здійснюється диференціація судового контролю залежно від правового статусу підконтрольної посадової особи,

5313/2020.10.19.

¹ Смаглюк С. В. Процесуальний порядок використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2023. С. 21–22.

² Романов М. Ю. Організаційно-правові засади судового контролю, прокурорського нагляду та взаємодії з громадськістю в діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України. *Право і суспільство*. 2021. № 5. С. 229–230. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.5.30>

який визначається видом кримінального провадження в контексті різновиду досудового розслідування – досудового слідства або дізнання.

У цьому контексті заслуговує на увагу точка зору Д. П. Кисленка та Я. В. Кузьмічова¹, згідно з якою необхідність легітимації обмеження конституційних прав і свобод людини розглядається як передумова застосування судового контролю в межах досудового розслідування. Зазначена думка є обґрунтованою, проте потребує доповнення: за певних обставин, наприклад, у разі оскарження дій чи бездіяльності правоохоронних органів під час досудового розслідування, коли гіпотетично можуть бути наявні ознаки правопорушень, доречніше сформулювати передумову застосування судового контролю як потребу в обмеженні конституційних прав та свобод людини або наявності ознак порушення таких прав і свобод з боку правоохоронних органів під час досудового розслідування в кримінальному провадженні.

До змісту судового контролю Д. П. Кисленко та Я. В. Кузьмічов² пропонують включити розгляд питань щодо: застосування заходів забезпечення кримінального провадження; проведення слідчих (розшукових) дій; проведення негласних слідчих (розшукових) дій; розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність правоохоронних органів. Крім того, О. П. Трохлюк³ до зазначеного кола дій у межах судового контролю додає: застосування запобіжних заходів у вигляді затримання особи; заходи щодо здійснення судового контролю за законністю затримання та тримання під вартою.

З урахуванням наведеної специфіки застосування судового контролю в межах одного з його можливих проявів, наявні наукові дослідження свідчать про таке. Реалізація взятих Україною зобов'язань, які впливають, зокрема, зі змісту Конвенції, свідчить про достатню нормативну урегульованість інституту судового контролю у чинному кримінально-процесуальному законодавстві, зокрема щодо визначення правових підстав застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, де слідчий суддя виступає гарантом прав і свобод особи. При цьому важливими соціальними умовами, за яких реалізується ця функція суду, є переконаність судді у правильності прийнятого ним рішення про обмеження прав і свобод особи, а також відповідність такої діяльності міжнародним стандартам у цій сфері⁴.

Щодо впровадження міжнародних стандартів у зміст судового контролю, важливим є підхід до комплексної оцінки факторів застосування вказаного виду обмеження прав і свобод особи в рамках кримінального

¹ Кисленко Д. П., Кузьмічов Я. В. Поняття та сутність судового контролю під час досудового розслідування. *Юридична наука*. 2015. № 7. С. 177.

² Там само. С. 178.

³ Трохлюк О. Судовий контроль як механізм забезпечення доведення винуватості на стадії досудового розслідування. *National Law Journal: Theory and Practice*. 2016. № 5(21). С. 196.

⁴ Жук А. Судовий контроль за дотримання прав, свобод та законних інтересів підозрюваного в разі застосування тимчасового тримання під вартою як запобіжного заходу. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 237. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.11.40>

провадження з позиції судової практики Європейського суду з прав людини. Зокрема, на думку І. І. Заболотного¹, на етапі прийняття рішення слідчим суддею підлягають оцінці такі фактори: дотримання процесуальних вимог національного законодавства; перевірка наявності підстав для застосування запобіжного заходу (наявність ризиків відповідної поведінки підозрюваного або обвинуваченого, обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення); врахування сукупності обставин під час обрання такого запобіжного заходу.

При цьому функція судового контролю також поширюється на сферу дії запобіжного заходу, що свідчить не лише про оцінку законності його застосування, але й про забезпечення дотримання прав і свобод особи в межах динаміки зазначених правовідносин.

Досліджуючи особливості судового контролю під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, пов'язаних із використанням технічних засобів, О. О. Лісовий² звертає увагу на такі аспекти. Межі судового контролю забезпечують спрямування ініціативи слідчого судді на дослідження отриманих доказів відповідно до наданих йому кримінально-процесуальним законом повноважень, що обумовлює його здатність встановлювати правовий режим недопустимих доказів у рамках судового контролю щодо очевидно недопустимих доказів. Для належного забезпечення виконання функції судового контролю під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, пов'язаних із використанням технічних засобів, пропонується наділити слідчого суддю низкою додаткових повноважень (отримання відповідної звітності, дослідження та оцінка отриманих у межах негласних слідчих (розшукових) дій доказів тощо).

Зазначені судження, насправді, більше стосуються реалізації функції правосуддя на стадії досудового розслідування, а тому виходять за межі судового контролю. Проте такі пропозиції є цілком аргументованими та створюють передумови для розширення змісту судового контролю з метою забезпечення оперативного, об'єктивного та неупередженого розгляду кримінальної справи вже на судовій стадії кримінального провадження.

З огляду на екстраординарність обставин правового режиму воєнного стану, в яких перебуває українське суспільство, нагальним є зосередження уваги на особливостях реалізації судового контролю під час досудового розслідування саме в таких умовах. Це стало передумовою для внесення відповідних змін до КПК України, зокрема щодо доповнення розділу IX-1 «Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану»³.

¹ Заболотний І. І. Судовий контроль у механізмі забезпечення прав людини під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2013. Т. 26 (65). № 2-2. С. 303.

² Лісовий О. О. Межі судового контролю під час проведення НСРД, пов'язаних із використанням технічних засобів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 3. С. 327. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-3/82>

³ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

Зокрема, суддя Третньої судової палати Касаційного кримінального суду в складі Верховного Суду С. Б. Фомін¹ звертає увагу на особливості формування контрольного провадження слідчим суддею, проведення слідчих дій та застосування запобіжних заходів у невідкладних випадках із використанням відеофіксації, що дозволяє здійснювати судовий контроль у дистанційній формі за таких обставин, а також на обмеження судового контролю у разі повторного автоматичного подовження тримання під вартою.

О. В. Чорна², з урахуванням особливостей запровадження обмежень низки конституційних прав і свобод людини у зв'язку з введенням воєнного стану, таких як недоторканність житла, таємниця листування, телефонних розмов і кореспонденції, заборона втручання в особисте і сімейне життя, свобода пересування, звертає увагу на зниження рівня реалізації міжнародно-правових стандартів захисту прав людини в Україні. У зв'язку з цим постає питання формування правового механізму в рамках кримінально-процесуального законодавства, який міг би забезпечити досягнення балансу між публічними та приватними інтересами під час реалізації процесуальних заходів у кримінальному провадженні, значущим складником якого є саме судовий контроль, обмеження якого було унормоване в змінах до КПК України. При цьому вченою пропонуються зміни як до КПК України, так і до спеціального законодавства, яке регламентує обмеження права людини на свободу та особисту недоторканність, з метою дотримання міжнародно-правових стандартів у цій сфері.

В. В. Абламська³ обґрунтовано критикує окремі зміни до Кримінального процесуального кодексу України щодо забезпечення судового контролю, пропонуючи водночас доречні шляхи вирішення колізій, створених такими новелами кримінального процесуального законодавства, з урахуванням потреб воєнного стану. Зокрема, відзначається юридична невизначеність деяких введених термінів, які обмежують функцію судового контролю, зокрема у випадках, коли слідчий суддя замінюється прокурором через відсутність об'єктивної можливості виконання першим своїх повноважень (п. 2 ч. 1 ст. 615 КПК України)⁴. Для усунення зазначеної невизначеності пропонується регламентація схвалення прийнятих рішень прокурором у подальшому безпосередньо слідчим

¹ Фомін С. Б. Доповідь. Процесуальні аспекти: проблемні питання досудового розслідування та судового провадження в умовах воєнного стану: друга онлайн-конференція. *Верховний суд: сайт*. 20.05.2022. URL:

https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/aktyal_pytan1_kks/2024_06_11_konferencia_voen_stan

² Чорна О. В. Судовий контроль в умовах воєнного стану: чи назріли зміни до кримінального процесуального закону? *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 6. С. 260–266. DOI: <https://doi.org/10.32782/39221419>

³ Абламська В. В. Законодавчі новели щодо здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану. *Право і безпека*. 2022. № 2(85). С. 142–145. DOI: <https://orcid.org/0000-0002-2415-7235>

⁴ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 04.10.2024).

суддею, що дозволить уникнути підміни функції судового контролю за таких обставин.

Водночас вченою підкреслюється, що навіть в умовах ведення бойових дій та інших надзвичайних обставин ефективно забезпечення прав і свобод людини залишається головним обов'язком держави. Саме ця вимога пронизує всі обмеження судового контролю у відповідних інститутах кримінального процесуального права.

Висновки. Проведене дослідження судового контролю під час досудового розслідування дозволило вирішити поставлені завдання та сформулювати такі відповідні висновки.

Передумовою здійснення судового контролю під час досудового розслідування є наявність умов, коли в межах такого розслідування щодо особи проводяться заходи правоохоронними органами, що створює вразливе становище для особи через високу ймовірність порушення її прав і свобод.

Судовий контроль під час досудового розслідування розглядається як окремий напрям діяльності суду, який спрямований на перевірку слідчим суддею законності та обґрунтованості рішень, дій або бездіяльності сторони обвинувачення та інших правоохоронних органів на цій стадії кримінального провадження.

Характерними ознаками судового контролю під час досудового розслідування є: здійснення на стадії досудового розслідування; суб'єктом здійснення є слідчий суддя; змістом є контроль за дотриманням прав, свобод та інтересів особи; сферою, на яку поширюється контроль, є певні суспільні відносини, зокрема: застосування заходів забезпечення кримінального провадження, застосування запобіжних заходів у вигляді затримання особи, проведення слідчих (розшукових) дій, розгляд скарг на рішення, дії чи бездіяльність правоохоронних органів, а також проведення судового контролю за законністю затримання та тримання під вартою; слідчий суддя не обмежує процесуальну самостійність посадових осіб правоохоронних органів і не втручається в неї; процесуальною формою цієї діяльності слідчого судді є його ухвала як акт правозастосування, яка впливає відповідним чином на процесуальні відносини.

Мета судового контролю під час досудового розслідування полягає у запобіганні неправомірному обмеженню та порушенню прав і свобод людини в цій стадії кримінального провадження.

Визначено співвідношення функції судового контролю з функцією правосуддя з урахуванням норм чинного законодавства та наукових досліджень цього питання. Встановлено, що судовий контроль під час досудового розслідування є окремою функцією суду, яка забезпечує дотримання прав і свобод особи на несудовій стадії кримінального провадження, а також слугує засобом для забезпечення змагальності, законності та інших складових права на справедливий суд. Виокремлено характерні риси судового контролю в порівнянні з іншими видами контролю та прокурорським наглядом.

У межах судового контролю проаналізовано дії, що стосуються: застосування заходів забезпечення кримінального провадження; застосування запобіжних заходів у вигляді затримання особи; проведення слідчих (розшукових) дій; розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність правоохоронних органів; здійснення судового контролю за законністю затримання та тримання під вартою. Деталізовано особливості здійснення судового контролю під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій та при затриманні і триманні під вартою особи.

Звернуто увагу на необхідність узгодження законодавчих новел, які регламентують правовий режим судового контролю під час досудового розслідування в умовах воєнного стану, з вимогами міжнародних стандартів у сфері захисту прав і свобод людини. Наголошено на важливості досягнення компромісу між публічними та приватними інтересами, не на шкоду останнім.

Перспективи подальших досліджень у цій сфері полягають у поглибленому аналізі практики застосування судового контролю на стадії досудового розслідування в умовах надзвичайних правових режимів, а також у розробленні пропозицій щодо вдосконалення кримінально-процесуального законодавства України з урахуванням стандартів захисту прав людини в період збройного конфлікту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абламська В.В. Законодавчі новели щодо здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану. *Право і безпека*. 2022. № 2(85). С. 140–148. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.2.13>.
2. Войтович Є.М. Проблемні питання судового контролю в кримінальному процесі України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2021. Вип. 63. С. 284–287. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.63.49>.
3. Головка Б.Ю. Поняття та значення судового контролю на етапі досудового розслідування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2024. № 68. С. 83–85. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-1745.2024.68.17>.
4. Жук А. Судовий контроль за дотримання прав, свобод та законних інтересів підозрюваного в разі застосування тимчасового тримання під вартою як запобіжного заходу. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 233–238. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.11.40>.
5. Заболотний І.І. Судовий контроль у механізмі забезпечення прав людини під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. *Вчені записки ТНУ ім. В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2013. Т. 26 (65). № 2-2. С. 300–304.
6. Калатур М. Особливості здійснення контролю й нагляду за діяльністю слідчих органів. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 10. С. 111–117. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.10.19>.

7. Кисленко Д. П., Кузьмічов Я. В. Поняття та сутність судового контролю під час досудового розслідування. *Юридична наука*. 2015. № 7. С. 176–184.

8. Комзюк В. Т. Щодо нормативного визначення поняття і сутності правосуддя. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 1. С. 88–92. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.14>.

9. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

10. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80?lang=en#Text>.

11. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

12. Лаговський В. М. Правосуддя як основна функція судів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2014. Випуск 29. Частина 2. Т. 3. С. 18–21.

13. Лісовий О. О. Межі судового контролю під час проведення НСПД, пов'язаних із використанням технічних засобів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 3. С. 323–328. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-3/82>.

14. Марчак В. Я. Судовий контроль за дотриманням прав людини згідно з кримінальним процесуальним законодавством України. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 141–147.

15. Мірковець Д. М. Попередній судовий контроль як гарантія законності досудового розслідування та засіб забезпечення прав осіб. *Юридична наука*. 2015. № 2(104). С. 392–402. DOI: <https://doi.org/10.32844/2222-5374-2020-104-2.44>.

16. Пеший Д. А. Судовий контроль як засіб забезпечення законності в досудовому кримінальному провадженні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014. № 10-1, Т. 2. С. 135–138.

17. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 04.10.2024).

18. Романов М. Ю. Організаційно-правові засади судового контролю, прокурорського нагляду та взаємодії з громадськістю в діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України. *Право і суспільство*. 2021. № 5. С. 224–231. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.5.30>.

19. Смаглюк С. В. Процесуальний порядок використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2023. 279 с.

20. Солдатенко О. А., Бойко О. В. Судовий контроль на стадії досудового розслідування. *Процесуальне та техніко-криміналістичне забезпечення досудового розслідування*: зб. тез доп. всеукр. наук.-практ. конф. Харків, 2019. С. 284–285.

21. Судовий контроль під час досудового розслідування у кримінальному провадженні: навч. посібн. для підготовки до заліку / О. В. Капліна та ін. Харків: Право, 2016. 96 с.

22. Теремецький В. І. Досудове розслідування: зарубіжний досвід та практика застосування в Україні. Журнал східноєвропейського права. 2019. № 69. С. 20–29. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3554989>. URL: <https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2019/11/teremetsky.pdf>.

23. Трохлюк О. Судовий контроль як механізм забезпечення доведення винуватості на стадії досудового розслідування. *National Law Journal: Theory and Practice*. 2016. № 5(21). С. 195–198.

24. Фомін С. Доповідь. Процесуальні аспекти: проблемні питання досудового розслідування та судового провадження в умовах воєнного стану: друга онлайн-конференція. *Верховний суд: сайт*. 20.05.2022. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/aktyal_pytan1_kks/2024_06_11_konferencia_voen_stan.

25. Чорна О. В. Судовий контроль в умовах воєнного стану: чи назріли зміни до кримінального процесуального закону? *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 6. С. 260–266. DOI: <https://doi.org/10.32782/39221419>.

Стаття надійшла до редакції 12.08.2023

Vladyslav I. TEREMETSKYI,

Doctor of Science in Law, Professor

(Academician F. H. Burchak Scientific Research Institute of Private Law and Entrepreneurship of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine)

JUDICIAL CONTROL DURING PRE-TRIAL INVESTIGATION IN UKRAINE: LEGAL NATURE AND PECULIARITIES UNDER MARTIAL LAW

The article provides a comprehensive study of the legal nature, structure, functions and peculiarities of judicial control at the stage of pre-trial investigation in the criminal process of Ukraine. The author emphasises that judicial control is an integral element of the mechanism for ensuring human rights and freedoms, as well as a necessary condition for the implementation of the principle of the rule of law at the pre-trial stage of criminal proceedings. It is argued that judicial control is an independent function of the judiciary, which is not limited to justice in the traditional sense and is not identical to other forms of procedural control, such as prosecutorial supervision or internal control.

The role of the investigating judge as a key subject authorised to exercise judicial control in pre-trial proceedings is analysed. The characteristics of judicial

control are identified, in particular: preventive nature, normative certainty, focus on the protection of fundamental rights, binding nature of relevant decisions, and procedural independence of the court. It is emphasised that the decisions taken by the investigating judge at this stage are mainly aimed at assessing the legality of decisions, actions or omissions of pre-trial investigation bodies, rather than establishing guilt or assessing evidence on the merits. In this regard, judicial control performs a guarantee function rather than a punitive one, aimed at preventing arbitrariness on the part of the prosecution.

Particular attention is paid to the analysis of mechanisms for ensuring judicial control under the conditions of martial law in force in Ukraine. It has been proven that even in extraordinary circumstances, the state is obliged to ensure minimum procedural guarantees, in particular regarding the right to liberty, inviolability and protection from unjustified detention. The article also examines the relationship between judicial control and international standards enshrined in the practice of the European Court of Human Rights and highlights the need for further adaptation of national criminal procedure legislation to the relevant standards.

Based on the analysis, proposals are formulated to improve the current legislation, in particular by specifying the grounds and limits of judicial review, ensuring a balance between the needs of the investigation and the protection of individual rights, and strengthening the guarantees of the independence of the investigating judge.

Keywords: *judicial control, pre-trial investigation, investigating judge, investigative (search) actions, criminal proceedings, human rights and freedoms, procedural guarantees, functions of the judiciary, rule of law, court decision, ECHR.*